

Afrapportering – temagruppe 2 – understøttende undervisning

Indledning

Understøttende undervisning er et nyt begreb, der for første gang optræder i folkeskoleloven. Den understøttende undervisning skal bruges til at arbejde med en række elementer, der har betydning for, at eleverne får mere ud af den fagopdelte undervisning. Det kan fx være varierede og differentierede undervisningsformer, bevægelse, faglig fordybelse og træning i lektiecaféer og understøttende læringsaktiviteter, der har til formål at udvikle elevernes undervisningsparathed ved at arbejde med deres sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel. Den understøttende undervisning skal som den fagopdelte undervisning bidrage til at styrke elevernes faglige niveau. Det, der adskiller den understøttende undervisning fra den fagopdelte undervisning, er, at skolerne får mere frihed til at tilrettelægge tiden til understøttende undervisning, så den imødekommer lokale behov og indsatser på de enkelte skoler.

Hvad står der i lovforslaget – særligt om understøttende undervisning?

- Timetallet hæves, så en skoleuge udgør 30 timer i børnehaveklassen til 3. klasse, 33 timer i 4.-6. klasse og 35 timer i 7.-9. klasse. Eleverne vil dog – hvis de fravælger lektiehjælp – kun skulle have en skoleuge på 28 timer i børnehaveklassen til 3. klasse, 30 timer i 4.-6. klasse og 33 timer i 7.-9. klasse. Dette gælder kun i perioden frem til næste folketingsvalg.
- Ny tid til understøttende undervisning. Den understøttende undervisning skal anvendes til at arbejde med en række elementer, der har betydning for at eleverne får mere ud af den fagopdelte undervisning.
- Mere idræt, motion og bevægelse svarende til 45 minutter i gennemsnit om dagen.
- Lærere, pædagoger og andre medarbejdere med relevante kompetencer vil kunne varetage den understøttende undervisning. I indskolingen vil pædagoger også kunne varetage afgrænsede undervisningsopgaver.
- Lektiehjælp bliver obligatorisk for skolerne at tilbyde, men frivilligt for eleverne at deltage i. Lektiehjælpen placeres om eftermiddagen i ydertimerne.
- Det er skolelederens ansvar, at der skabes sammenhæng mellem de fagopdelte timer og den nye tid til understøttende undervisning. Lærerne skal sikre sammenhæng i undervisningen, og at de faglige mål for fag og klassetrin bliver indfriet.
- Tiden til understøttende undervisning tilrettelægges fleksibelt i kommunerne, og det er kommunens opgave at beslutte, hvilke personalegrupper der skal varetage den understøttende undervisning.
- Tiden til understøttende undervisning er ikke omfattet af holddannelsesregler.
- Kommunerne og den enkelte skole kan beslutte at konvertere den nye tid til understøttende undervisning til fagopdelte undervisningstimer i fagene.
- Kommunerne får endvidere mulighed for at give skolerne dispensation til at nedsætte den ugentlige undervisningstid for konkrete klasser i op til et år, hvis de samtidig øger antallet af fagopdelte undervisningstimer med to voksne, herunder særligt i dansk og matematik. Dispensationsmuligheden gælder generelt for de yngste klasser – børnehaveklassen og 1.-3. klasse – og for 4.-9. klasse for klasser med helt særlige behov.

Brugbare erfaringer fra Aalborg Kommune der kan inddrages

O.-lektioner

Aalborg kommune har siden skoleåret 2009/10 arbejdet med et O.-lektioner, der indholdsmæssigt minder om understøttende undervisning. Der gives 5 lektioner i 0. klasse, 2 lektioner i 1. klasse og 1,25 lektioner i 2. klasse. Lektionerne varetages af pædagoger. Indholdet i O.-lektionerne er sundhed og trivsel.

Inddragelse af foreningslivet i skolehverdagen

Der har de senere år været gennemført en række udviklingsprojekter, der har søgt at skabe mere sammenhæng mellem skole og foreningsliv. Der kan bl.a. nævnes: Børn og unge i bevægelse, breddeidrætsprojektet samt en række mindre projekter. Der har siden 2006 været ansat en playmaker i Kultur og Fritid, der har til opgave at skabe sammenhæng mellem skoler og foreningsliv.

Inddragelse af erhvervslivet i skolehverdagen

Der er ligeledes på skolerne høstet erfaringer med samarbejde med erhvervslivet. Erfaringerne knytter sig særligt til udkolingen i forhold til elevernes uddannelsesvalg og i forhold til praktikforløb generelt men også særligt tilrettelagte praktikforløb for eksempelvis skoletrætte elever.

Inddragelse af kunst og kulturlivet i skolehverdagen

Skolerne inddrages ofte i kunst- og kulturarrangementer fx karneval village, ligesom skolerne får mange tilbud om og deltager i teaterforestillinger og kunstudstillinger. Der eksisterer ligeledes en del projekter på området fx en hel kunstner for ¼ pris. Dertil kommer Skoletjenestens tilbud i fx zoo, Stadsarkivet.

Inddragelse af bibliotekerne i skolehverdagen

Aalborg Bibliotekerne bliver i dag besøgt af mange skoleklasser, der kommer og får biblioteksorientering. Desuden deltager en række klasser i diverse projekter og aktiviteter så som "smart-parat-svar" og litteraturfestivalen "Ordkraft" Dette samarbejde fortsætter og udbygges med for eksempel samarbejde om formidling af nyere litteratur, forfattermøder og relevante projekter.

Inddragelse af Kulturskolen i skolehverdag

Kulturskolen har i dag en central placering på skolerne i Aalborg. En stor del af Kulturskolens aktiviteter finder sted i DUS-tiden og mange af Kulturskolens lærere er ligeledes ansat på skolerne som lærere (kombinationsstillinger).

Inddragelse af Ungdomsskolen i skolehverdagen

Ungdomsskolen har ligeledes en central placering på skolerne. Der gennemføres en lang række aktiviteter af ungdomsskolen i forhold til elever fra 7. klasse. Ungdomsskolen har kontaktpersoner på næsten alle skoler og der indgås samarbejdsaftaler mellem skoler og ungdomsskolen.

Inddragelse af ungdomsuddannelser og videregående uddannelser

Samarbejdet med de ungdoms- og videregående uddannelser udbygges i vid udstrækning i disse år. Flere skoler arbejder med tonede klasser i overbygning i forhold til at tilbyde undervisning målrettet den enkelte elev og mod elevernes uddannelsesvalg efter grundskolen. Tilsvarende er der på flere skoler etableret talentklasser i samarbejde med ungdomsuddannelserne.

Skoletjenestens tilbud

Skoletjenesten har en lang række tilbud med fokus på undervisning uden for skolerne og med en praktisk tilgang til læringen. Skoletjenestens tilbud benyttes i vid udstrækning af skolerne.

Der er enighed om i temagruppen, at der er behov for en synliggørelse af alle de tiltag og eksempler på samarbejdsrelationer, der findes i Aalborg Kommune. Det anbefales, at temagruppen arbejder videre hermed.

Temagruppens arbejde

Der har i efteråret 2013 været nedsat en temagruppe, der har haft til opgave at analysere lovforslaget samt komme med indstillinger og anbefalinger til det videre arbejde med den del af Folkeskolereformen der omhandler understøttende undervisning. Temagruppens opgaver fordeler sig på 8 hovedemner, som har været drøftet i temagruppen:

1) Omfanget af understøttende undervisning

Skolereformen lægger op til en længere og mere varieret skoledag for eleverne. Der er ikke fastsat et minimumstimetal for den understøttende undervisning. Lovgivningen åbner op for, at skolerne kan konvertere tiden til understøttende undervisning til fagdelt undervisning og der kan søges dispensation i kommunalbestyrelserne i forhold til reduktion i elevernes timetal, såfremt der kobles to voksne på klasserne. Samtidig er den understøttende undervisning påvirket af, hvilken "undervisningsværdi" pauserne tillægges og af hvor mange timer skoledagen er. Temagruppen skal afklare rammerne for den understøttende undervisning, komme med bud på politisk prioritering i forhold hertil og komme med bud på forskellige måder at sammensætte en længere og mere varieret skolehverdag.

2) Indhold i den understøttende undervisning

Den understøttende undervisning skal bruges til at arbejde med en række elementer, der har betydning for, at eleverne får et større fagligt udbytte af skoledagen. Det kan fx være varierede og differentierede undervisningsformer, bevægelse, faglig fordybelse og træning i lektiecaféer og understøttende læringsaktiviteter, der har til formål at udvikle elevernes undervisningsparathed ved at arbejde med deres sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel. Temagruppen har til opgave at komme med forslag til overordnet beskrivelse af indholdet i den understøttende undervisning.

3) Organisering af den understøttende undervisning – sammenhængende skolehverdag

Der skal skabes sammenhæng mellem de fagdelte timer og tiden til understøttende undervisning. Lærerne skal sikre sammenhæng i undervisningen, og at eleverne når deres læringsmål. Tiden til understøttende undervisning tilrettelægges fleksibelt i kommunerne, og det er kommunens opgave at beslutte personalesammensætningen. Tiden til understøttende undervisning er ikke omfattet af holddannelsesregler. Samtidig skal der sikres en sammenhæng mellem skolens fagdelte undervisning, den understøttende undervisning og fritidsdelen. Temagruppen har til opgave at komme med forslag til hvordan den understøttende undervisning kan organiseres, så der skabes sammenhæng i elevernes skolehverdag.

4) Inddragelse af idræts-, kunst-, kultur-, erhvervs- og foreningslivet

Skolerne skal i højere grad åbne sig over for det omgivende samfund. Der skal skabes en større inddragelse af det lokale idræts-, kunst- og kultur-, erhvervs- og foreningsliv i skolen, ved at kommunerne forpligtes til at sikre et samarbejde. Herudover forpligtes folkeskolen og de kommunale musik- og billedskoler til et gensidigt samarbejde. Det vil dog være op til den enkelte skoleledelse at beslutte, hvordan disse samarbejder udmøntes i praksis. Temagruppen skal bl.a. komme med forslag til, hvordan inddragelsen af idræts-, kultur-, erhvervs-, og foreningslivet kan gennemføres i praksis, modeller for inddragelsen samt forslag til aflønning af medarbejdere med anden baggrund.

5) Alle børn har forskellige behov og forudsætninger

Den længere og varierede skoledag skal bidrage til at skabe bedre rammer for, at der er plads til alle børn i folkeskolen. Der skal i udmøntningen af folkeskolereformen tages højde for, at skolehverdagen tilrettelægges fleksibelt, så den skaber gode rammer om elever med særlige behov og elever med særlige talenter. Temagruppen skal komme med bud på, hvordan den understøttende undervisning kan tilrettelægges, således at der skabes udviklingsmuligheder for alle børn.

6) Lektiehjælp

Eleverne skal have tilbud om lektiehjælp. Tilbuddet skal have fokus på at styrke elevernes faglige niveau ved bl.a. at tilbyde faglig træning, faglige udfordringer eller turboforløb, som er tilpasset deres niveau og behov. Tiden skal målrettes både de fagligt stærke elever og de fagligt svage elever. Frem imod næste folketingsvalg er der alene tale om et tilbud til eleverne. Temagruppen skal bl.a. komme med bud på indholdet, tilrettelæggelsen og personalesammensætningen i lektiehjælpen.

7) Bevægelse

På alle folkeskolens klassetrin skal motion og bevægelse indgå i et omfang, der i gennemsnit svarer til ca. 45 minutter dagligt. Det skal medvirke til at fremme sundhed hos børn og unge og understøtte motivation og læring i skolens fag. Motion og bevægelse kan både indgå i den fagdelte undervisning, herunder idræt, og i den understøttende undervisning. Temagruppen skal komme med bud på indholdet, tilrettelæggelsen og personalesammensætning i forhold til den øgede mængde bevægelse.

8) Øvrige problemstillinger

Er ikke yderligere defineret

Temagruppens sammensætning

Temagruppen har bestået af følgende medlemmer

Formand	Wagner Foldberg Nielsen	skoleleder, Skansevejens skole
Koordinator	Per Sand	konsulent, Skoleafdelingen
Skoleledelse	Marian Fjeldgaard	viceskoleleder, Nørholm skole
Skoleledelse	Vibeke Henriksen	DUS-leder, Grindsted skole

Skoleledelse	Lars Steen Nielsen	DUS-leder, Mellervangskolen
Skoleledelse	Claus Abel Østergaard	viceskoleleder, Højvangskolen
Ungdomsskolen	Ole Schøler	inspektør, Aalborg Ungdomsskole
Kulturskolen	Jan Jacobsen	leder, Aalborg Kulturskole
Fritidsområdet	Erik Kristensen	områdechef, Kultur og Fritid
Kulturområdet	Claus René Pedersen	chefkonsulent, Kultur og Fritid
Foreningslivet	Susan Roulund	konsulent, SIFAs bestyrelse
Biblioteket	Kirsten Boelt	mediechef, Aalborg Bibliotekerne
SBU	Vibeke Olesen	konsulent, SBU
Lærerforeningen	Jan Knærkegaard	næstformand, Aalborg Lærerforening
BUPL	Susan Andersen	fællestillidsrepræsentant, BUPL
Pædagogerne	Kirsten Agerbak Jensen	pædagog, Gl. Lindholm skole
Pædagogerne	Gitte Poulsen	pædagog, Hou skole
Lærerne	Tom Mathisen	lærer, Hospitalsundervisningen
Lærerne	Søren Larsen	lærer, Seminarieskolen

Nedenstående præsenteres temagruppens væsentligste overvejelser samt anbefalinger til henholdsvis Skoleuddvalget, Skoleforvaltningen og skolerne i forhold til det videre arbejde med understøttende undervisning.

Udover møderne i temagruppen har der været afholdt møder med Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), FOA, tosprogssekretariatet i PPR, Folkeoplysningsudvalget, Ungdomsuddannelserne og erhvervslivet i forbindelse med et møde i Ungestrategiens ledergruppe.

Temagruppemøderne er foregået i en god dialog, hvor alle medlemmer har bidraget positivt til at nå frem til et resultat.

Temagruppens overordnede overvejelse/vision

Temagruppen har igennem de afholdte møder arbejdet på at frembringe et overordnet fælles billede af, hvad det er for en skole, der ønskes udviklet. Følgende karaktertræk kan nævnes:

- En skole hvor der er tæt sammenhæng mellem tiden til fagdelte undervisning og den understøttende undervisning, mellem undervisningen og fritiden og mellem skolen og det omkringliggende samfund.
- En skole hvor der er sammenhæng mellem undervisningen i forskellige fag
- En skole hvor undervisningen i meget høj grad er tilrettelagt ud fra den enkelte elevs forudsætninger, behov og interesser.
- En skole hvor elevernes forskellige måder at lære på, inddrages i en varieret og meningsgivende hverdag, hvor der er mere temaarbejde, mere projektarbejde, bedre mulighed for differentiering, bedre mulighed for holddeling i forhold til interesser, køn, niveau, osv.
- En skole hvor man indtænker de ressourcer, der findes i lokalmiljøet.
- En skole hvor bevægelse er en naturlig del af hverdagen.
- En skole hvor lærere, pædagoger og andre medarbejdere arbejder tæt sammen og tilrettelægger en varieret og fleksibel skoledag.
- En skole hvor der er sammenhæng mellem undervisningsdel og fritidsdel.
- En skole hvor både fagligt stærke og fagligt svage elever udfordres og udvikler sig.
- En skoledag der i mindre grad end i dag er opdelt af organisatoriske og fagpolitiske skel og hvor den traditionelle opdeling af hverdagen (fx i lektioner, i klasser, i skemaer) fylder mindre.
- En skole hvor teamsamarbejdet prioriteres højt
- En skole hvor man samarbejder med andre skoler fx ved i netværk/områder at gå sammen (med Ungdomsskolen, Kulturskolen, foreningsliv osv.) om at lave tilbud til eleverne.

Alle ovenstående karaktertræk vil sandsynligvis ikke være indarbejdet fra august 2014. Karaktertrækkene skal ses som pejlemærker på skolens udvikling. Der skal løbende følges op på, om skolen(-erne) er på vej i den rigtige retning.

1) Omfanget af understøttende undervisning

Temargruppen har foretaget beregninger af, hvor meget tid der i skolehverdagen er afsat til understøttende undervisning. Beregningen er vist i oversigtform nedenstående.

0. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	600,00	732,00
Understøttende undervisning	381,00	381,00
Pauser	219,00	87,00
Total	1200,00	1200,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	15,00	18,30
Understøttende undervisning	9,53	9,53
Pauser	5,48	2,18
Total	30,00	30,00

1. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	750,00	934,00
Bevægelse/motion	90,00	90,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	80,00	80,00
Understøttende undervisning (rest)	61,00	61,00
Pauser	219,00	35,00
Total	1200,00	1200,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	18,75	23,35
Bevægelse/motion	2,25	2,25
Lektiecafe/faglig fordybelse	2,00	2,00
Understøttende undervisning (rest)	1,53	1,53
Pauser	5,48	0,88
Total	30,00	30,00

2. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	750,00	932,00
Bevægelse/motion	90,00	90,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	80,00	80,00
Understøttende undervisning (rest)	61,00	61,00
Pauser	219,00	37,00
Total	1200,00	1200,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	18,75	23,30
Bevægelse/motion	2,25	2,25
Lektiecafe/faglig fordybelse	2,00	2,00
Understøttende undervisning (rest)	1,53	1,53
Pauser	5,48	0,93
Total	30,00	30,00

3. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	780,00	980,00
Bevægelse/motion	90,00	90,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	80,00	80,00
Understøttende undervisning (rest)	32,50	32,50
Pauser	217,50	17,50
Total	1200,00	1200,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	19,50	24,50
Bevægelse/motion	2,25	2,25
Lektiecafe/faglig fordybelse	2,00	2,00
Understøttende undervisning (rest)	0,81	0,81
Pauser	5,44	0,44
Total	30,00	30,00

4. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	900,00	1100,00
Bevægelse/motion	60,00	60,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	120,00	120,00
Understøttende undervisning (rest)	0,00	0,00
Pauser	240,00	40,00
Total	1320,00	1320,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	22,50	27,50
Bevægelse/motion	1,50	1,50
Lektiecafe/faglig fordybelse	3,00	3,00
Understøttende undervisning (rest)	0,00	0,00
Pauser	6,00	1,00
Total	33,00	33,00

5. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	930,00	1136,00
Bevægelse/motion	60,00	60,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	120,00	120,00
Understøttende undervisning (rest)	-30,00	-30,00
Pauser	240,00	34,00
Total	1320,00	1320,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	23,25	28,40
Bevægelse/motion	1,50	1,50
Lektiecafe/faglig fordybelse	3,00	3,00
Understøttende undervisning (rest)	-0,75	-0,75
Pauser	6,00	0,85
Total	33,00	33,00

6. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	930,00	1148,00
Bevægelse/motion	60,00	60,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	120,00	120,00
Understøttende undervisning (rest)	-30,00	-30,00
Pauser	240,00	22,00
Total	1320,00	1320,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	23,25	28,70
Bevægelse/motion	1,50	1,50
Lektiecafe/faglig fordybelse	3,00	3,00
Understøttende undervisning (rest)	-0,75	-0,75
Pauser	6,00	0,55
Total	33,00	33,00

7. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	960,00	1184,00
Bevægelse/motion	90,00	90,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	80,00	80,00
Understøttende undervisning (rest)	16,00	16,00
Pauser	254,00	30,00
Total	1400,00	1400,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	24,00	29,60
Bevægelse/motion	2,25	2,25
Lektiecafe/faglig fordybelse	2,00	2,00
Understøttende undervisning (rest)	0,40	0,40
Pauser	6,35	0,75
Total	35,00	35,00

8. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	960,00	1208,00
Bevægelse/motion	90,00	90,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	80,00	80,00
Understøttende undervisning (rest)	16,00	16,00
Pauser	254,00	6,00
Total	1400,00	1400,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	24,00	30,20
Bevægelse/motion	2,25	2,25
Lektiecafe/faglig fordybelse	2,00	2,00
Understøttende undervisning (rest)	0,40	0,40
Pauser	6,35	0,15
Total	35,00	35,00

9. klasse - fordeling af tid på skolen

Årsbasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	930,00	1184,00
Bevægelse/motion	90,00	90,00
Lektiecafe/faglig fordybelse	80,00	80,00
Understøttende undervisning (rest)	48,00	48,00
Pauser	254,00	18,00
Total	1400,00	1400,00

Ugebasis	Opstilling A	Opstilling B
Undervisning	23,25	29,15
Bevægelse/motion	2,25	2,25
Lektiecafe/faglig fordybelse	2,00	2,00
Understøttende undervisning (rest)	1,15	1,15
Pauser	6,35	0,45
Total	35,00	35,00

Oversigten viser, hvor meget tid der er til understøttende undervisning. I første klasse er der fx ca. afsat 5,78 klokketimer til understøttende undervisning pr. uge. Af disse skal der være 2 timers lektiehjælp. Derudover skal der være 3 lektioners bevægelse – denne kan enten placeres i den understøttende undervisning eller i den fagdelte undervisning. Hvis den placeres i den understøttende undervisning, er der en rest på 1,53 klokketimer til henholdsvis fagstøttende undervisning, arbejde med elevernes alsidige udvikling, inddragelse af eksterne aktører osv. Tilsvarende er der en rest på 0 klokketimer i 4. klasse og 0,4 klokketimer i 7. klasse. Børnehaveklassen har til gengæld mulighed for at have helt op til 9,53 klokketimer til understøttende undervisning.

Tiden til understøttende undervisning afhænger imidlertid af, hvilke rammer kommunalbestyrelsen fastlægger. Der er en række forhold, som har betydning for tiden til understøttende undervisning:

- Lovforslaget lægger op til at eleverne skal have 30, 33 og 35 klokketimer i henholdsvis indskoling, mellemtrin og overbygning, men der er mulighed for at forlænge skoledagen, så den er op til 35 klokketimer i gennemsnit. Enkelte uger kan man have helt op til 37 klokketimer, men vil så skulle have tilsvarende mindre i andre uger.
- Det vejledende timetal er det årlige antal klokketimer, som Undervisningsministeriet anbefaler i de enkelte fag. Der er ikke noget krav om, at skolerne skal tilbyde et timetal svarende til vejledende timetal. Der skal dog planlægges med et timetal, som lever op til minimumstimetallet (i dansk, matematik og historie) og som tager højde for, at undervisningen skal leve op til de målbeskrivelser, der er fastsat i Fælles Mål. Skole- og

Kulturudvalget kan beslutte, at skolerne i Aalborg skal have enten flere eller færre timer end vejledende, hvilket vil få betydning for tiden til understøttende undervisning.

- Som det fremgår af ovenstående beregninger er der defineret en del tid til elevpauser. I 1. klasse er op til 5,48 klokketimer pr. uge afsat til elevpauser. Tilsvarende er 6,0 klokketimer pr. uge i 4. klasse og 6,35 klokketimer pr. uge i 7. klasse. Det er ikke lovbestemt, hvor lange pauser eleverne skal have. Derfor er det muligt at anvende hele eller dele af pauserne til understøttende undervisning.
- Lovforslaget lægger op til, at skolerne kan konvertere tiden til understøttende undervisning til fagdelt undervisning. Skole- og Kulturudvalget kan fastlægge rammer for i hvor høj grad denne konverteringsmulighed er til stede
- Lovforslaget giver mulighed for, at skolerne kan søge dispensation i kommunalbestyrelsen til at nedskalere tiden til understøttende undervisning mod, at der er to voksne til stede i undervisningen i fagene. Dispensationsmuligheden gælder generelt i indskolingen og specifikt i forhold til klasser med helt særlige behov.

Eksempler på anderledes tilrettelagte skolehverdage

Temagruppen har drøftet forskellige modeller for, hvordan en anderledes skolehverdag kan se ud.

Tre modeller for en ny skolehverdag			
	Model 1: Nuværende model men med en længere skoledag	Undervisning i 0.-3. klasse Model 2: En skole med undervisningsdel og en fritidsdel	Model 3: En længere skoledag med undervisning, fritid og overgang til fritidsaktiviteter
7.00			
8.00	MorgenDUS - pasning af børnene inden skoledagens start forestået af DUS-pædagoger typisk i DUS-ordningen	Morgenpasning - tilbud om morgenpasning forestået af enten børnehaveklasselærere, lærere eller pædagoger	Morgenpasning - tilbud om morgenpasning forestået af enten børnehaveklasselærere, lærere eller pædagoger
14.00	Skoledag - obligatorisk undervisning	Skoledag - obligatorisk undervisning	Skoledag - obligatorisk undervisning og fritidsdel overgang til fritidsaktiviteter
15.00	DUS		
17.00		Fritidstilbud - mulighed for forældre til at købe pasning	
	Kendetegn: skole og DUS er adskilt (aktiviteter, budget, ledelse), større forældrebetaling (dog mindre end i dag)	Kendetegn: skolen består af en undervisningsdel og en fritidsdel, skolelederen er leder for det hele, fritidstilbud efter kl. 15.00. Pædagogfagligheden er fortsat repræsenteret i skoleledelsen (mindre forældrebetaling)	Kendetegn: der er aktiviteter til kl. 17. aktiviteterne er både undervisning, fritid og overgang til fritidsaktiviteter (ingen forældrebetaling)

Tilsvarende har der været drøftet forskellige eksempler på, hvordan den understøttende undervisning kan placeres i en skoleuge. Man kan forestille sig et væld af modeller fx:

- **Pauser anvendes til understøttende undervisning** – pauserne anvendes delvist til understøttende undervisning fx kan der i pauserne planlægges bevægelsesaktiviteter. Modellen giver mere tid til understøttende undervisning.
- **Puljer** - timerne samles i puljer og afvikles i kortere eller længere perioder fx emnedage/emneuger, hvor der sættes særligt fokus på inddragelse af foreningsliv, erhvervsiv osv.
- **Fleksibel ressource** – tiden til den understøttende undervisning gives som en fleksibel ressource, der kan fordeles fra dag til dag afhængig af behovet hos eleverne og behovet for praktisk tilgang til indholdet i den fagdelte undervisning.
- **Traditionel** – den understøttende undervisning placeres i lektioner af fx 20 eller 45 min på bestemte tidspunkter på ugen. Efter hver lektion er der en kort pause. Skemaet kan veksle i forskellige perioder. Modellen giver få timer til understøttende undervisning. Til gengæld bliver det synligt, hvornår understøttende undervisning er placeret.

Generelle anbefalinger

- Skoledagen skal være varieret – ellers er der risiko for, at eleverne vil opleve hele skoledagen som fagdelt undervisning – det er centralt, at der veksles i undervisningsformer og metoder
- Der skal være tid til understøttende undervisning. På flere klassetrin er der kun tid til den lovpligtige lektiehjælp og til bevægelse. Temagruppen vurderer, at der minimum skal være 2 lektioner pr. uge (gerne mere) til understøttende undervisning ud over lektiehjælp og bevægelse, hvis der skal kunne skabes en varieret skolehverdag for eleverne. Derfor anbefaler temagruppen, at Skole- og Kulturudvalget skaber mere rum end der umiddelbart er lagt op til. Dette kan gøres ved enten
 - at anvende dele af pauserne til understøttende undervisning
 - at forlænge skoledagen
 - at planlægge med et timetal der er under vejledende
 - at lade dele af tiden til bevægelse indgå som en forpligtelse i den fagdelte undervisning. Hvis denne variant vælges, vil det være vanskeligt for skolerne at redegøre for, hvornår bevægelsen er placeret på skemaet.
- Der skal være tid til pauser – en skolehverdag hvor al tiden er planlagt og hvor der ikke er tid til elevernes frie initiativ vil blive en udfordring for mange elever. Temagruppen vurderer, at noget af pausetiden kan nedskaleres men langt fra det hele. Det anbefales, at eleverne minimum sikres 1 times pause i løbet af skoledagen, hvor der ikke planlægges aktiviteter.

Temagruppen er delt i forhold til, hvordan det anbefales at skabe mere tid til understøttende undervisning.

Den ene halvdel af temagruppen ønsker model 2, hvor skoledagen forlænges i indskoling og mellemtrin til 35 timer, og hvor der sker en sammensmeltning af skole og DUS. Fordelen ved denne model er, at lærere og pædagoger ansættes samme sted, der vil være god tid til understøttende undervisning og dermed god mulighed for at skabe en varieret skoledag. Denne model forudsætter, at der budgetmæssigt afsættes yderligere 45,9 mio. kr. (*Merudgiften er beregnet ud fra nuværende antal klasser og nuværende timelønstakster med 50/50-fordeling mellem pædagoger og lærere*)

Den anden halvdel af temagruppen frygter, at denne model vil betyde en for lang skoledag for de yngste elever, og at elevernes frie tid helt forsvinder. Det anbefales i stedet at fastholde, at skoledagen er til kl. 14 i indskoling, hvorefter der er DUS-tid (model 1). Ekstra tid til understøttende undervisning findes ved, at eleverne fremadrettet får en times pause pr. dag og ved, at minimum 45 minutters bevægelse pr. uge indarbejdes i den fagdelte undervisning. Hvis det forudsættes, at 45 min. bevægelse indarbejdes i den fagdelte undervisning vil 1. klasse få 3,6 lektioner til understøttende undervisning udover bevægelse og lektiehjælp, 4. klasse vil få 2,3 lektioner og 7. klasse vil få 3,3 lektioner. Til gengæld vil 5. klasse skulle placere mere bevægelse i den fagdelte undervisning for at få 2 lektioner til understøttende undervisning ud over bevægelse og lektiehjælp. Denne model vil ikke afstedkomme ændringer i nuværende budget, idet pauserne i forvejen er finansieret.

Der er mulighed for mellemformer, hvor elementer fra begge modeller indgår.

Dispensationsmuligheder

Folkeskolereformen lægger op til, at skolerne kan konvertere tiden til understøttende undervisning til fagdelt undervisning. Samtidig lægges op til, at skolerne kan søge dispensation til at reducere skoledagens længde mod, at der er to voksne til stede i den fagdelte undervisning.

Det er en betingelse for at give dispensation, at nedsættelsen af den understøttende undervisning finder sted med henblik på yderligere faglig støtte og undervisningsdifferentiering i den pågældende klasse. Dispensationsmuligheden gælder generelt for børnehaveklassen og 1.-3. klassetrin og for 4.-9. klassetrin for klasser med helt særlige behov.

Det er Byrådet, der efter henvendelse fra skolebestyrelserne kan give dispensation. Temagruppen anbefaler, at skolerne ikke gives mulighed for at konvertere understøttende undervisning, og at der ikke kan søges dispensation til at reducere skoledagens længde mod, at to voksne er til stede i den fagdelte undervisning, idet tiden til understøttende undervisning reduceres og dermed mulighederne for at tilbyde eleverne en varieret skoledag.

Desuden er der i skolernes ressourceudmelding afsat tid til holddeling, pædagogtimer i skoledelen, inklusion og kompetencecenter. Det anbefales, at denne ressource anvendes, hvis det vurderes, at en klasse har behov for en særlig indsats.

Temagruppens repræsentant fra Aalborg Lærerforening ønsker at udtale uenighed omkring ovenstående. Aalborg Lærerforening mener man på forhånd fratager skolerne en mulighed, som der kan vise sig at være behov for.

Aalborg Lærerforening anbefaler derfor, at skolerne får mulighed for at konvertere understøttende undervisning til fagdelt undervisning og at skolerne får mulighed for at søge kommunalbestyrelsen om dispensation til at reducere skoledagen mod, at to voksne er til stede i den fagdelte undervisning

Anbefalinger til Skole- og Kulturudvalget

- Skole- og Kulturudvalget skal fastlægge rammer omkring skolehverdagen således, at der minimum gives to lektioner til understøttende undervisning om ugen udover tiden til bevægelse og lektiehjælp. Det anbefales, 1) at skoledagen forlænges til fx 35 timer pr. uge eller 2) elevpauserne reduceres til en time om dagen (resttiden indgår i den understøttende undervisning) og minimum 45 minutters bevægelse pr. uge indgår i den fagdelte undervisning.
- Skole- og Kulturudvalget skal beslutte rammer for i hvor høj grad skolerne kan konvertere tiden fra understøttende undervisning til fagdelt undervisning. Temagruppen anbefaler, at denne mulighed begrænses, idet tiden til understøttende undervisning mindskes og dermed muligheden for en varieret skolehverdag.
- Skole- og Kulturudvalget skal fastlægge procedurer for, hvordan og i hvor høj grad der kan gives dispensation til at sænke undervisningstiden mod, at to voksne er til stede i den fagdelte undervisning. Temagruppen anbefaler, at denne mulighed begrænses i almenundervisningen, idet tiden til understøttende undervisning mindskes og dermed muligheden for en varieret skolehverdag. Der skal dog være opmærksomhed omkring, at særligt klasser med særlige behov kan profitere af to voksne i klasserne og en kortere skoledag.

Anbefalinger til skolerne

- Skolerne tilrettelægger en hverdag for eleverne som er varieret. Der veksles mellem forskellige undervisningsformer og metoder.

2) Indhold i den understøttende undervisning

Temagruppen har i forhold til indholdet opdelt den understøttende undervisning i fire hovedgrupper:

- Varierende og differentierende undervisningsformer – faglig fordybelse
- Understøttende læringsaktiviteter, der har til formål at udvikle elevernes læringsparathed
- Bevægelse
- Lektiehjælp

Nedenstående beskrives de fire hovedgrupper i forhold til overordnet indhold og eksempler på aktiviteter

Varierende og differentierende undervisningsformer – faglig fordybelse

Der er fokus på aktiviteter, som direkte støtter op om indholdet i den fagdelte undervisning, men med andre undervisningsformer, metoder og med øget brug af holddannelse. Hvis man fx har haft en teoretisk gennemgang af et emne i et fag kan den understøttende undervisning bruges til ud fra en mere praktisk tilgang at eksemplificere emnet. Ligeledes kunne der være mulighed for at dele klassen i hold eller på tværs af klasser/årgange fx ud fra niveau eller interesser og derigennem tilrettelægge en undervisning, som passer til målgruppen.

Eksempler

- Praktiske og projektorienterede forløb
- Praktisk/konkret viden om teoretiske emner
- Anvendelsesorienterede læringsformer
- Mange intelligenser
- UEA-undervisning på højere klassetrin

- Læringsamtaler mellem lærere/pædagoger og elever med fastsættelse af læringsmål, løbende feedback og opfølgning
- Kreative eller musiske aktiviteter
- De timeløse fag: færdselslære, seksualundervisning, den internationale dimension, job og uddannelse
- Selvorganiserede elevaktiviteter

Understøttende læringsaktiviteter, der har til formål at udvikle elevernes undervisningsparathed

Der er fokus på aktiviteter, der støtter op om udvikling af elevernes personlige og sociale udvikling, motivation og trivsel. Der kan bl.a. arbejdes med at opbygge og vedligeholde venskaber mellem børnene, at have fokus på at opfange børns signaler på mangelfuld trivsel, at arbejde med klassens sociale liv, at arbejde for at fremme børn og unges trivsel, at arbejde med elevernes motivation, koncentration og arbejde med ro i klassen.

Eksempler

- Arbejde med social træning fx ved hjælp af Trin for Trin
- Udarbejdelse af normer og samværsformer fx at gøre børnene bevidste om deres måde at tale til hinanden på
- Fokus på symptomer på manglende trivsel hos børnene fx hovedpine, mavepine, usund levevis osv.
- Inddragelse af "den gode stol", så hvert barn føler sig set og anerkendt af sine kammerater, hvilket styrker følelsen af at være værdifuld i et fællesskab og øger bevidstheden om egne styrkesider.
- Fokus på sproget
- Fokus på konfliktløsning
- Fokus på samarbejde
- Indsatser i forhold til at styrke elevdemokrati
- Fokus på motivation og koncentration
- Ro i klassen

Bevægelse

Indholdet beskrives under hovedemne 7.

Lektiehjælp

Indholdet beskrives under hovedemne 6.

Fordeling mellem elementerne

Temagruppen har drøftet fordelingen mellem hovedgrupperne. Det vurderes, at alle dele skal prioriteres lige højt. I lovforslaget er der dog allerede fastsat rammer for, hvor meget tid der skal prioriteres til bevægelse og lektiecafé. Der bliver derfor reelt kun tale om en ligelig fordeling mellem varierende og differentierende undervisningsformer og understøttende læringsaktiviteter.

Profilskoler

Temagruppen har drøftet om den understøttende undervisning kan støtte op om profilskolebegrebet. Det er vurderingen, at profilskoler kan være en god måde at vise forældre og elever, at man på en skole prioriterer forskellige emner. Samtidig skal man dog være opmærksom på, at profilskoler kan betyde, at elever skifter skole, hvis de ønsker en anden profil end distriktsskolens.

Man kan forestille sig mange forskellige profiler: idræt, kunst/kultur, musik, natur, international, sproglig, erhverv, it, matematisk-naturfaglig m.fl.

Temagruppen anbefaler, at det defineres nærmere, hvad det betyder at være profilskole.

Den understøttende undervisning kan anvendes målrettet i forhold til at sætte særligt fokus på en bestemt profil. Dette kan gøres ved at prioritere tiden til aktiviteter, der underbygger skolens profil.

Særligt talentarbejde

Den understøttende undervisning skal anvendes til at differentiere undervisningen og give mulighed for, at elever med særlige talenter får plads i skolen til at arbejde med emnet. Lovforslaget åbner op for, at skolelederen kan give

tilladelse til, at en elev opfylder sin undervisningspligt ved at deltage i musikundervisningen i Kulturskolen, idrætsudøvelse i en sportsforening, aktiviteter i Ungdomsskolen osv. Det er temagruppens vurdering, at denne mulighed med fordel kan anvendes, og udgør en ressource i forhold til at skabe en fleksibel skolehverdag. Erfaringerne fra Sønderboskolens eliteidrætsklasser bør inddrages. Der knytter sig en særlig udfordring i forhold til betaling for aktiviteterne bl.a. i Kulturskolen, idet aktiviteter i skoletiden i udgangspunktet skal være gratis for forældrene.

Generelle anbefalinger

- Det er temagruppens anbefaling, at det konkrete indhold skal besluttes på den enkelte skole og afspejle lokale behov og indsatsområder, samt afspejle elevgruppens alder og behov. Det er ofte nævnt i temagruppen, "at det skal give mening på den enkelte skole". Temagruppen anbefaler derfor, at Skoleudvalget beskriver de overordnede forventninger til indholdet samt eksempler på handlinger, og at den enkelte skole og medarbejder efterfølgende udfylder det konkrete indhold i den understøttende undervisning.

Anbefalinger til Skoleudvalget

- Skoleudvalget skal fastlægge overordnede rammer for indholdet i den understøttende undervisning

Anbefalinger til Skoleforvaltningen/temagruppen

- Skoleforvaltningen/temagruppen beskriver forslag til indholdsmæssige rammer i den understøttende undervisning med henblik på politisk stillingtagen i foråret 2014
- Skoleforvaltningen/temagruppen skal udarbejde inspirationsmateriale, der beskriver eksempler på aktiviteter i understøttende undervisning

Anbefalinger til skolerne

- Skolerne gennemfører undervisning, der understøtter de overordnede rammer for understøttende undervisning
- Skolebestyrelserne udarbejder principper for indhold og organisering af den understøttende undervisning med særlig fokus på, hvordan der skabes en sammenhængende og varieret skoledag
- Skolerne overvejer om de vil målrette den understøttende undervisning til bestemte emner og dermed fastlægge en særlig profil for skolen

3. Organisering af den understøttende undervisning – sammenhængende skolehverdag

I dette afsnit beskrives:

- Hvordan der skabes sammenhæng mellem fagdelt undervisning og understøttende undervisning, og hvordan sikres det, at læreren kan leve op til ansvaret for aktiviteterne i understøttende undervisning?
- Hvordan den understøttende undervisning tilrettelægges fleksibelt?
- Hvordan skabes sammenhæng mellem den understøttende undervisning og aktiviteterne i fritidsdelen?

Hvordan skabes sammenhæng mellem fagdelt undervisning og understøttende undervisning og hvordan sikres det, at læreren kan leve op til ansvaret for aktiviteterne i understøttende undervisning?

Det fremgår af lovforslaget, at læreren skal sikre sammenhæng i undervisningen, og at de faglige mål for fag og klassetrin bliver indfriet.

Det anbefales, at den understøttende undervisning – i lighed med den fagdelte undervisning – er planlagt og målrettet arbejdet med elevernes læringsmål. Derudover skal undervisningen evalueres. Teamet omkring klassen er ansvarlig for, at undervisningen er planlagt, målrettet og at den evalueres. Det anbefales, at der afsættes samarbejdstid på skolen – også til samarbejde med andre medarbejdere.

Derudover anbefales det, at det pædagogiske personale enten deltager sammen i undervisningen eller planlægger tiden sammen med de andre medarbejdere, der skal forestå den understøttende undervisning. Der vil være forskel på behovet. Medarbejdere fra fx Kulturskolen eller Ungdomsskolen har stor erfaring med gennemførelse af undervisningsforløb, hvorfor der ikke nødvendigvis er behov for dobbeltbemanding. Dette er imidlertid ikke nødvendigvis tilfældet for andre medarbejdere fra fx foreningslivet og erhvervslivet.

Hvordan den understøttende undervisning tilrettelægges fleksibelt?

Som nævnt flere gange, er det afgørende for temagruppen, at skolehverdagen tilrettelægges fleksibelt og varieret. Skolehverdagen skal foregå med en vekslen mellem forskellige undervisningsformer- og metoder – nogle med meget fokus på teori andre med mere praktisk tilrettelæggelse. Undervisningen kan ligeledes være individuelt tilrettelagt i forhold til elevers interesser og behov. Der skal være mulighed for kortere forløb – fx intensive læsekurser, forløb for særlige talenter, varierede forløb med meget praktisk indhold.

Hvis det skal blive en realitet med en varieret skolehverdag, er det afgørende, at der fortsat afsættes ressourcer til holddeling, inddragelse af pædagoger i form af overlappingsstimer osv. Den ekstra ressource er væsentlig for at kunne opdele eleverne efter forskellige parametre (interesser, niveau osv.). Det vil også i nogle sammenhænge give mening, at etablere større hold fx i form af egentlige forelæsninger, hvor fx teoretisk stof gennemgås. Dette vil muliggøre, at flere ressourcer er til stede i den mere praktiske undervisning. Det bør overvejes, om den traditionelle lektionsopdeling fortsat er den mest hensigtsmæssige måde at tilrettelægge skolehverdagen på.

Samtidig er det væsentligt, at der i planlægningen gives plads til, at skolehverdagen kan tilrettelægges fleksibelt. Dette kan bl.a. gøres ved at afsætte plads til understøttende undervisning – uden på forhånd at beslutte, hvad indholdet skal være. Derudover kan det være hensigtsmæssigt at planlægge undervisning og aktiviteter for en periode – og ikke for et helt år, således at der er mulighed for at justere i forhold til elevgruppens behov og interesser i løbet af året.

Det er væsentligt, at skolerne inspireres til at tænke alternativt i forhold til at tilrettelægge en fleksibel og varieret skolehverdag. Derfor anbefales det, at Skoleforvaltningen/temagruppen indsamler eksempler fra skolernes praksis med henblik på spredning til flere skoler.

Til overvejelse

Temagruppen har drøftet muligheden for at etablere samarbejde mellem skolerne. Dette vil give et bredere elevgrundlag, bedre mulighed for at holdele eleverne, bedre mulighed for at etablere valgfag ud fra elevernes interesser, større fagligt miljø mellem medarbejderne, bedre stillingsgrundlag osv.

Hvordan skabes sammenhæng mellem den understøttende undervisning og aktiviteterne i fritidsdelen?

Hvis eleverne skal opleve helhed i deres skolehverdag er det væsentligt, at der skabes sammenhæng mellem undervisningen i skolen og aktiviteterne i DUS. Derfor anbefaler temagruppen, at der fortsat er mulighed for gennemgående personer i skole og DUS. Det er afgørende, at den pædagog som er primærpædagog i DUS også er tilknyttet klassen i fx den understøttende undervisning eller i overlappingsstiden, således at eleverne oplever, at det er de samme voksne i skole og DUS. Denne sammenhæng muliggør endvidere, at pædagogen kan videreformidle de ting, der er sket i skoledelen.

Derudover er det vigtigt, at pædagogen indgår i teamet omkring klassen – deltager i mødeaktivitet – og medvirker i planlægningen af aktiviteter i skoledelen.

Anbefalinger til Skole- og Kulturudvalget

- Skole- og Kulturudvalget skal afsætte ressourcer til skolerne, således at det bliver muligt for skolerne at tilrettelægge en varieret skolehverdag. Der skal derfor fortsat være afsat ressourcer til holddeling, overlappning og til at andre medarbejdere kan inddrages i skolehverdagen

Anbefalinger til Skoleforvaltningen/temagruppen

- Skoleforvaltningen/temagruppen indsamler og videreformidler eksemplariske måder at tilrettelægge skolehverdagen, så den bliver varieret og fleksibel for eleverne

Anbefalinger til skolerne

- Skolerne afsætter samarbejdstid, således at lærere, pædagoger og andre medarbejdere i fællesskab har mulighed for at planlægge, gennemføre og evaluere skolehverdagen
- Skolerne planlægger fleksibelt med luft til, at der "impulsivt" kan gennemføres aktiviteter efter elevgruppens behov.

4. Inddragelse af idræts-, kunst-, kultur-, erhvervs- og foreningslivet

Med folkeskolereformen forpligtes skolerne til at søge samarbejde med lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv, kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner.

Intentionen med den åbne skole er, at skolen og lokalsamfundet samarbejder om, at eleverne i folkeskolen bliver så dygtige, som de kan, og at de trives. Med den åbne skole får eleverne mulighed for at relatere de faglige problemstillinger i skolen til deres hverdag og virkeligheden uden for skolen. Derfor skal skoledagen blandt andet indeholde mange praktiske aktiviteter, digitale medier i undervisning og læring, og eleverne skal bevæge sig fysisk. Den åbne skole kan både vedrøre undervisningsopgaver i den fagdelte undervisning, i den understøttende undervisning samt i DUS-tiden.

Af lovgivningen fremgår det, at skolebestyrelserne på den enkelte skole skal udarbejde principper for samarbejdet i den åbne skole. Lovforslaget beskriver ikke, hvor mange timer andre faggrupper skal inddrages. Af lovgivningen fremgår det ikke, at skolerne skal indlede samarbejde med det lokale erhvervsliv og med ungdomsuddannelser. Temagruppen anbefaler, at skolerne ligeledes forpligtes til at søge samarbejde med disse interessenter. I Aalborg Kommune er der tradition for både lokale, nationale og internationale samarbejder på kommuneniveau, på forvaltningsniveau og på skoleniveau. Disse elementer er centrale elementer i den åbne skole og bidrager til udvikling af elevernes udsyn, dannelse og interkulturelle kompetencer. Det vil derfor være oplagt, at disse samarbejder ligeledes indgår i arbejdet i den åbne skole.

Temagruppen vurderer, at inddragelse af andre faggrupper er et interessant nyt element i folkeskolen, som der skal gives reel plads og afsættes ressourcer til.

Samtidig er der enighed om i temagruppen, at inddragelsen tager udgangspunkt i lokalområdets interessenter, men at der også skal være mulighed for at benytte tilbud i hele Aalborg Kommune. Det er væsentligt, at inddragelsen af andre faggrupper skal give mening i forhold til den enkelte elev/klasse, og at der er kvalitet i undervisningen. Derfor anbefaler temagruppen følgende:

- Deltagelse i undervisningen foregår sammen med elevgruppens lærere/pædagoger eller er som minimum planlagt i samarbejde med skolens lærere eller pædagoger
- Andre faggrupper skal i lighed med lærere og pædagoger aflønnes for deres indsats. Aflønningen kan også gå til den forening, klub, virksomhed o.a. som personen repræsenterer. Den konkrete aflønning foreslås afklaret lokalt.
- Der skal målrettes ressourcer i skolernes bevillinger til inddragelse af andre faggrupper. Denne del foreslås givet som kronebeløb – men med en binding om, at ressourcen skal anvendes til inddragelse af andre faggrupper.

Det er vigtigt at sikre fleksibilitet i inddragelsen af andre faggrupper. Inddragelsen foregår ikke nødvendigvis hver dag eller uge. Derimod kan det være fornuftigt at afsætte perioder fx hver torsdag fra kl. 12-15 eller to hele dage om måneden (fx foreningernes dag/erhvervslivets dag/ungdomsuddannelsernes dag), hvor andre faggrupper kan inddrages.

Der udtales i temagruppen en risiko for, at foreninger, kunst-, og kulturinstitutioner ”bliver løbet over ende”, når alle folkeskoler skal til at inddrage andre faggrupper. Derfor anbefaler temagruppen følgende:

- Foreninger, kunst- og kulturlivet m.fl. samt faciliteter i Aalborg Kommune opdeles i kommunedækkende og lokale. De kommunedækkende stiller sig i princippet til rådighed i forhold til alle folkeskoler, mens de lokale alene inddrages i forhold til distriktsskolen(-erne).
- Der udarbejdes et katalog (evt. elektronisk) med de kommunedækkende, som kan anvendes som inspiration for skolerne. Samtidig overvejes det, om der i Aalborg Kommune skal være en central tovholder (som det fx kendes fra Playmakeren), der sørger for kontakten mellem skole og forening, kunst- og kulturlivet m.fl.

Hvor mange ressourcer skal der afsættes til inddragelse af andre medarbejdere?

Det er væsentligt for temagruppen at fastholde, at det er skolen, der har det overordnede ansvar for, at der er kvalitet i undervisningen. Forventningen er også, at det fortsat er skolens faste medarbejdere, der skal varetage størsteparten af tiden til understøttende undervisning. Samtidig anbefaler temagruppen, at Skole- og Kulturudvalget ressourcemæssigt prioriterer muligheden for, at der i nogle tilfælde bemannes både med klassens almindelige lærere/pædagoger og medarbejderen fra forening, erhvervsliv osv. Dette er en væsentlig prioritering for temagruppen for at sikre kvaliteten i undervisning og for at fastholde lærerens ansvar for undervisningen. Det vurderes derfor, at ressourcen til understøttende undervisning fordeles med 50% til lærere og 50% til pædagoger, men at der på forhånd fratrækkes ca. 10% af puljen til understøttende undervisning til inddragelse af andre medarbejdere. Ressourcen fordeles til skolerne som et kronebeløb efter skolestørrelse. Der følges efter skoleåret 2014-2015 op på, hvordan denne ressource er anvendt.

Obs!

Temagruppen har ikke haft mulighed for at vurdere de økonomiske og personalemæssige konsekvenser af ovenstående forslag – forslaget er alene fremkommet ud fra en værdimæssig drøftelse. Det er fx uklart for temagruppen, om forslaget betyder flere eller færre lærer/pædagogstillinger og om det fortsat er muligt at fastholde pædagogstillinger på fuld tid (vurderes af temagruppen som en betydende faktor i forhold til at fastholde kvaliteten i pædagogfagligheden). Temagruppen anbefaler, at der ved udgangen af skoleåret 2014-2015 følges op på, hvordan ressourcen til andre medarbejdere er anvendt samt at der evalueres på, hvordan ressourcetildelingen skal være fremadrettet.

Til overvejelse

Temagruppen har drøftet forskellige alternative modeller for inddragelse af foreninger, kunst- og kulturlivet m.fl. Det har fx været drøftet om der skal ansættes (frikøbes) et kommunalt korps af foreningsledere, kunst- og kulturpersoner m.fl., som stiller sig til rådighed for skolerne og aflønnes centralt. Derudover har en model med kombinationsbeskæftigelser i fx foreningen og på skolen været drøftet.

Indhold – det konkrete samarbejde

I forhold til at søge samarbejde opfordres skolerne til at tage kontakt til lokale interessenter og drøfte, hvordan man kan bruge hinandens ressourcer. Skolelederen har ansvar for at søge dette samarbejde. På den måde kan man tale sig ind på hinanden, få afstemt forventningerne og sammen skabe basis for et evt. samarbejde. Det kan være fornuftigt – men der er ingen krav om, at der indgås skriftlige samarbejdsaftaler med lokale samarbejdspartner. Skoleforvaltningen udarbejder en skabelon for partnerskabsaftaler og samarbejdsaftaler. Denne medvirker til at sikre, at samarbejdsaftalerne indeholder de relevante oplysninger fx om indhold, tidspunkt, målgruppe, deltagerantal, varighed, kontaktperson, pris og transport.

Det kan ligeledes være fornuftigt at udpege en kontaktperson på skolerne i forhold til de lokale samarbejdspartnere, således at samarbejdspartnerne ikke skal forholde sig til mange forskellige lærere og pædagoger.

Man kan forestille sig et væld af samarbejdsrelationer fx:

Lokalt

- Samarbejde med den lokale præst eller Folkekirkens Skoletjeneste i forhold til kristendomsundervisning eller i forhold til forskellige forløb om fx etik eller dansk kultur
- Samarbejde med den lokale idrætsforening om bevægelsesaktiviteter i DUS
- Samarbejde med den lokale bank omkring fx forløb om privatøkonomi
- Samarbejde med den lokale landmand om fx betydningen af bæredygtigt landbrug
- Samarbejde med Aalborg Bibliotekerne
- Samarbejde med Aalborg Symfoniorkester om forløb i musikundervisningen
- Samarbejde med Aalborg Kommunes naturvejledere om forløb i natur og teknologi
- Besøg i Stadionhallernes Hal 3 og prøv kræfter med en gymnastikhal med mange spændende aktivitetsmuligheder
- Samarbejde med det lokale ældrecenter i forhold til historiefortælling
- Samarbejde med ungdomsuddannelser i forhold til særlige forløb eller valgfag i 7.-9. klasse
- Samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning i forhold til Uddannelses-, Erhvervs- og Arbejdsmarkedsorientering

- Samarbejde med Fritidscentre

Regionalt/nationalt

- Samarbejde med SKAT i forhold til betydningen af skattepligtigt arbejde
- Samarbejde med sundhedsvæsenet i forhold til fx betydningen af et sundt liv
- Samarbejde med lokalt valgte folketingspolitikere og politiske partier i forhold til lovgivning mv.

Internationalt

- Venskabsbyer
- Søster- og samarbejdsskoler i andre byer og lande
- Confucius Institutet (AAU)
- EU-institutioner og udvekslingsprogrammer

Det er den enkelte skole, der beslutter hvilket samarbejde der indledes bl.a. ud elevgruppens læringsmål, behov og interesser.

Særligt om Ungdomsskolen og Kulturskolen

Med lovforslaget forpligtes folkeskolerne til at indgå i samarbejde med Ungdomsskolen og Kulturskolen. Samtidig er der mulighed for at skabe større sammenhæng og gøre mere brug af Ungdomsskolen og Kulturskolen f.eks. vil skolelederen kunne give konkret tilladelse til, at en elev opfylder sin undervisningspligt ved at deltage i undervisningen i Ungdomsskolen eller Kulturskolen i fag, der findes inden for folkeskolens fagrække.

For Kulturskolen udgør folkeskolereformen en særlig udfordring, idet en meget stor del af Kulturskolens aktiviteter i dag foregår i tidsrummet 12-15. Kulturskolen har i dag ca. 1600 elever, der deltager i "sang, spil og bevægelse" og/eller billedskole i indskoling. Forældrebetalingen for disse aktiviteter udgør et væsentligt grundlag for Kulturskolens drift.

Men folkeskolereformen er også en unik mulighed for, at flere børn får glæde af musik og Kulturskolens aktiviteter og undervisning.

Det er temagruppens opfattelse, at det er væsentligt at bibeholde den undervisning og de aktiviteter – samt kvaliteten heraf – som Kulturskolen i dag står for. Ligeledes vurderes det væsentligt, at de elever der har særlige talenter for musik, drama eller billedkunst får mulighed for at dygtiggøre sig i skoletiden.

Derfor bør der findes løsninger på denne problemstilling. Flere muligheder kan overvejes:

- at folkeskoler og Kulturskole ses som en samlet kommunal ressource med kompetence til opfyldelse af skolens formål
- at allokere dele af ressourcerne fra den understøttende undervisning til erstatning for brugerbetalingen
- at Kulturskolens lærere inddrages som undervisere i den fagdelte undervisning (temagruppe 1)
- at der etableres profilskoler med fokus på Kulturskolens kerneområder.

Tilsvarende kan det overvejes på forhånd at afsætte ressourcer til Ungdomsskolen. Ressourcen kan anvendes til at videreudvikle samarbejdet mellem folkeskolerne og Ungdomsskolen og til, at ungdomsskolens personale inddrages i forhold til klasser og enkeltelever i den understøttende undervisning.

Temagruppen anbefaler, at Kulturskolen af puljen til understøttende undervisning gives 2 mio. som kompensation for den forventede nedgang i forældrebetalingen. Ressourcen anvendes til Kulturskolens inddragelse i skoledelen både i forhold til fagdelt undervisning, understøttende undervisning – og i forhold til både grupper af elever og enkeltelever. Ressourcen fordeles fx efter skolestørrelse. Ungdomsskolen forventes ikke at miste ressourcer som følge af folkeskolereformen, hvorfor der ikke afsættes ressourcer af puljen til understøttende undervisning. Inddragelse af Ungdomsskolen kan dog finansieres af puljen til andre medarbejdere.

Temagruppen anbefaler, at skolerne i samarbejde med Kulturskolen og Ungdomsskolen udarbejder partnerskabsaftaler, hvori det præciseres, hvad man hver i sær kan byde ind med i forhold til udvikling af undervisning og aktiviteter efter skoletid til gavn for skolens elever.

Til overvejelse

Temagruppen ser det som en væsentlig udfordring, at der er store forskelle på, hvilke muligheder skolerne har for inddragelse af foreninger, kunst- og kulturliv osv. Der er således stor forskel på de muligheder midtbykskolerne har i forhold til nogle af landsbyskolerne. Transportudgifter kan blive en faktor. Derfor bør det overvejes at etablere samarbejde med NT i forhold til at transportere elever billigere, end det i dag er tilfældet eller at skabe mulighed for, at foreninger, kunst- og kulturlivet osv. flytter sig ud på skolerne.

Anbefalinger i Skoleudvalget

- Skoleudvalget fastlægger de overordnede rammer for samarbejdet mellem skoler og foreninger, kunst og kulturlivet m.fl. Heri skal der sendes tydeligt signal om, at andre faggrupper spiller en væsentlig rolle i udviklingen af folkeskolen i Aalborg Kommune.
- Skoleudvalget skal afsætte ressourcer svarende til 10% af ressourcen til understøttende undervisning til andre medarbejdere. Ressourcerne bevilges som et kronebeløb. Der følges op på anvendelsen efter skoleåret 2014-2015.
- Skoleudvalget skal afsætte 2 mio. kr. af puljen til understøttende undervisning til Kulturskolen. Ressourcen gives som kompensation for reducerede forældrebetaling. Ressourcerne gives til en fortsættelse af Kulturskolens aktiviteter.
- Den resterende del af puljen til understøttende undervisning fordeles med 50% til lærere og 50% til pædagoger.
- Skole- og Kulturudvalget skal tage stilling til, hvordan der centralt skal støttes op omkring inddragelse af andre faggrupper i form af fx tovholderfunktion (playmaker)

Anbefaling til Skoleforvaltningen/temagruppen

- Skoleforvaltningen/temagruppen synliggør de kommunedækkende foreninger, kunst- og kulturlivet m.fl. og faciliteter, der kan inddrages i understøttende undervisning
- Skoleforvaltningen følger op på, hvordan skolerne har anvendt ressourcerne til andre medarbejdere efter skoleåret 2014-2015
- Skoleforvaltningen stiller processtøtte til rådighed for skolerne i forhold til at indlede samarbejde mellem skoler og samarbejdspartnere ligesom der centralt arbejdes på at "åbne døre" i forhold til samarbejde mellem skoler og fx ungdomsuddannelser og erhvervsliv.
- Skoleforvaltningen udarbejder en skabelon for partnerskabsaftaler og samarbejdsaftaler

Anbefaling til skolerne

- Skolerne udpeger evt. tovholdere til at forestå samarbejdet med andre faggrupper
- Skolerne udarbejder evt. samarbejdsaftaler med lokale foreninger, kunst- og kulturlivet m.fl.
- Skolerne og Ungdomsskolen og Kulturskolen udarbejder partnerskabsaftaler.

5. Alle børn har forskellige behov og forudsætninger

Temagruppen har drøftet, hvilken betydning understøttende undervisning får både for børn med særlige forudsætninger og for børn med særlige talenter. Det er temagruppens forventning, at langt de fleste børn vil kunne profitere af en mere varieret og fleksibel skoledag – nogle børn med særlige forudsætninger har samtidig behov for struktur og forudsigelighed.

I forhold til understøttende undervisning er det væsentligt, at inddragelse af andre medarbejdere gøres under hensyntagen til elevernes behov, og at medarbejderne har de nødvendige kompetencer til at håndtere eleverne. Det er derfor i endnu højere grad nødvendigt at give mulighed for, at elevernes normale lærere og pædagoger indgår som "dobbeltbemanding", når foreningen eller teateret besøger skolen.

Temagruppen fremhæver, at folkeskolereformen giver nogle muligheder fx at skolerne uddannelsesmæssigt sikrer sig, at de har de nødvendige specialpædagogiske ressourcer på skolen til at håndtere børn med særlige forudsætninger.

Derudover kan der samarbejdes mellem skoler i forhold til – evt. med inddragelse af Ungdomsskole, foreninger osv. – at lave undervisning målrettet fx skoletrætte elever.

Skolerne skal ligeledes lave særlige indsatser til elever med særlige talenter. Med andre ord elever, som har særlige talenter inden for et eller flere områder samt lyst og vilje til at yde en særlig indsats og som har mulighed for at blive en af de bedste, hvis potentialet stimuleres. Talenterne kan komme til udtryk på mangfoldige måder, og aktiviteter for de talentfulde elever kan finde sted både i den fagdelte undervisning, i den understøttende undervisning og i fritiden. I forhold til de særlige talenter er det væsentligt, at der stilles passende høje forventninger fra elevens lærere/pædagoger og at eleverne får mulighed for faglig fordybelse. Der kan arbejdes med talenter på mange måder; fx er projektarbejde og talentklasser udbredt på nogle skoler.

Temagruppens formand har holdt møde med PPR's tosprogssekretariat, der udtrykker bekymring for, hvor tiden til dansk som andetsprog skal placeres i den længere skoledag. I dag foregår dansk som andetsprog typisk uden for skoletiden, hvilket også vil være anbefalingen fremadrettet, for at eleverne ikke mister den almindelige undervisning. I overbygningen har eleverne imidlertid så mange timer, at man vanskeligt kan finde plads til dansk som andetsprog uden, at eleverne kommer over det maksimale undervisningstimal. Samtidig udtrykkes usikkerhed omkring modtageklassernes fremtidige funktion og opgave, og om det fortsat er muligt at tilrettelægge et fleksibelt og individuelt tilbud til eleverne i den længere skoledag.

Det er overordnet temagruppens vurdering, at specialklasser og specialskoler tildeles ressourcer til understøttende undervisning efter samme principper som den almene undervisning.

Der er i temagruppen få repræsentanter, som beskæftiger sig med børn med særlige forudsætninger og tosprogede elever. Dette område har temagruppen haft vanskeligt ved at udtale sig om. Derfor anbefales det, at der i en anden gruppe arbejdes videre med de udfordringer, der knytter sig til børn med særlige forudsætninger og tosprogede elever.

Anbefalinger til Skole- og Kulturudvalget

- Der fordeles ressourcer til understøttende undervisning i specialklasser og specialskoler efter samme principper som i den almene undervisning

Anbefalinger til skolerne

- Der skal tilrettelægges en skolehverdag, der er varieret og fleksibel og som (i endnu højere grad end i almenskolen) tager udgangspunkt i elevernes forudsætninger og interesser.
- Skolerne skal sikre, at de nødvendige kompetencer i forhold til alle børn er til stede.
- Skolerne skal lave indsatser for elever med særlige talenter

6. Lektiehjælp – "læringshjælp"

Det er temagruppens vurdering, at lektielæsningen med den længere skoledag fremadrettet skal begrænses uden for skoletiden. Forskning har vist, at effekten af lektielæsning er minimal. Derfor anbefales det, at lektiehjælpsbegrebet ændres, således at det får følgende funktion: 1) opsamling på elevens læringsmål, 2) forberedelse til næste dags arbejde og 3) træning/konsolidering af viden – faglig fordybelse. Som følge af ovenstående foreslås lektiehjælp fremadrettet benævnt: "læringshjælp".

Det er naturligvis et dilemma, at når lektielæsning i hjemmet fungerer bedst, giver det hjemmet mulighed for dagligt at følge med i, hvad børn lærer og beskæftiger sig med i skolen. Derfor må der findes andre metoder til at involvere forældrene i skolehverdagen.

Temagruppen skelner overordnet mellem to typer af læringshjælp:

- Læringshjælp i skoletiden
- Understøttende læringshjælp uden for skolen

Læringshjælp i skoletiden

Det vurderes væsentligt, at læringshjælpen er en integreret del af elevernes øvrige undervisning, og fungerer som ekstra tid til at eleverne kan nå deres mål og fagligt fordybe sig i emner, som de har særlig interesse for. Læringshjælpen må ikke blive en specialforanstaltning kun for de fagligt svageste elever. Tværtimod skal det være et tilbud som alle elever profiterer af.

”Læringshjælpen” skal fremadrettet være en fleksibel ressource, som kan være med til at variere skoledagen og evt. placeres umiddelbart efter gennemgang af fagligt stof, så eleverne får mulighed for at få stoffet repeteret. Dette er dog vanskeliggjort af, at læringshjælpen skal placeres i slutningen af dagen (lovbestemt indtil næste folketingsvalg).

Det foreslås, at læringshjælpen enten varetages af teamet omkring klassen eller årgangen eller af personer på årgangen, som har særlig viden om bestemte områder fx matematik, dansk, natur-teknik, så eleverne kan gå til den læringshjælp, hvor de har størst behov og få ekspertviden.

Understøttende læringshjælp uden for skolen

Lektielæsning skal fremadrettet primært foregå i skoletiden. Men for elever som ønsker hjælp uden for skolen – enten for at nå deres læringsmål eller for fagligt at fordybe sig i emner, kan skolerne indlede samarbejde med Ungdomsskolen, frivillige foreninger osv. eller eleverne kan søge hjælp ved nogle af de lektiecafeer som fx er oprettet på Aalborg Bibliotekerne og i Ungdomsskolen. Derudover er der mulighed for lektiehjælp over nettet – ”Lektier-online”. Her kan eleverne få hjælp af frivillige over nettet. Det anbefales, at erfaringer med de mange forskellige lektiehjælpsindsatser indsamles og synliggøres med henblik på spredning af erfaringer og udvikling af området.

Anbefalinger til Skoleudvalget

- Skoleudvalget omdøber lektiehjælp til læringshjælp
- Skoleudvalget beslutter, at læringshjælpen fortrinsvist varetages af teamet omkring elevgruppen/årgangen

Anbefalinger til Skoleafdelingen/temagruppen

- Skoleafdelingen/temagruppen indsamler og synliggør erfaringer med lektiehjælp med henblik på spredning og udvikling

Anbefalinger til skolerne

- Læringshjælpen tilrettelægges fleksibelt, så det bliver en ressource både for fagligt stærke og svage elever og en integreret del af den øvrige undervisning

7. Bevægelse

På alle folkeskolens klassetrin skal motion og bevægelse indgå i et omfang, der i gennemsnit svarer til ca. 45 minutter dagligt. Bevægelsen har flere formål; først og fremmest at styrke elevernes læring, men også at fremme elevernes motivation, trivsel og sundhed. Motion og bevægelse kan både indgå i den fagopdelte undervisning, herunder idræt, og i den understøttende undervisning. Det kan fx ske ved korte sekvenser af bevægelsesaktiviteter som morgenløb, boldspil eller lignende, større og kontinuerlige aktiviteter fx i samarbejde med foreningsliv som idrætsforeninger, kulturforeninger mv., eller ved at bevægelse bruges pædagogisk til at arbejde med fagenes indhold.

De 45 minutters motion og bevægelse skal ikke nødvendigvis være ligeligt fordelt ud over ugen og skoleåret. Idrætsdage og temauger, der indeholder motion og bevægelse, vil således kunne indgå i gennemsnittet med den tid, som eleverne bevæger sig. Det bør tilstræbes, at motion og bevægelse så vidt det er muligt foregår hver dag.

Det påhviler skolelederen at sikre, at eleverne inden for den samlede undervisningstid deltager i motion og bevægelse hver dag i et omfang svarende til gennemsnitligt 45 minutter om dagen.

Der forskes i øjeblikket meget i fysisk aktivitets betydning for indlæring. Temagruppen hæfter sig ved:

- At det gavner evnen til at huske, hvis man er fysisk aktiv efter indlæring
- Meget tyder på at det tilsvarende nytter at være fysisk aktiv før en læringssituation
- Fysisk aktivitet virker bedst, hvis den er tilpas intensiv og udfordrende

- Det er væsentligt med høj intensitet (høj puls) i hvert fald i perioder

Bevægelse gavner altså indlæringen i mange situationer. Der er dokumentation for, at fysisk aktivitet gavner indlæringen hvis det foregår før og efter. Men det kan også foregå imens der gennemgås fagligt stof – mange skoler arbejder med brainbreakers, hvor eleverne rører sig i undervisningen. Tilsvarende arbejder mange skoler med bevidst planlagte aktiviteter i frikvartererne og i DUS-tiden. Al fysik bevægelse er bedre end ingen fysisk bevægelse, men al bevægelse er ikke lige effektivt sundhedsmæssigt. Det er væsentligt, at eleverne (i hvert fald i perioder) får pulsen op. Det er ikke nok bare at gå en tur. Derfor er det også væsentligt, at bevægelse ikke kun indarbejdes i fagene, men at eleverne får længere forløb, hvor de kan få pulsen op. Derudover er det essentielt, at der er kvalitet i de aktiviteter der foregår.

Temagruppen har drøftet betydningen af ledelsesmæssig forankring. Hvis der skal ændres på bevægelseskulturen på skolerne, så alle tænker bevægelsen ind i fagene, frikvartererne, i den understøttende undervisning og i DUS, er det afgørende, at ledelsen går forrest og medvirker til at sætte bevægelsesaktiviteter i gang.

Skoleafdelingen, Kultur- og Fritidsafdelingen og Forvaltningen for Sundhed og Bæredygtig Udvikling har netop udviklet en ny hjemmeside: www.playtool.dk. Herpå findes et væld af forslag til bevægelsesaktiviteter, som kan inspirere skolerne. Tilsvarende er playmakerfunktionen beskrevet på siden.

Det er væsentligt, at bevægelsesaktiviteterne på skolerne tager udgangspunkt i nyeste forskning. Derfor foreslås www.playtool.dk udbygget med relevant forskning omkring bevægelse, læring og sundhed. Derudover kan skolerne hente inspiration på Aalborgs to breddeidrætskoler: Tornhøjsskolen og Sønderbrosskolen.

Bevægelse og fysisk aktivitet er kun et parameter. Det er også vigtigt, at eleverne har sovet ordentligt og får den rigtige kost.

Som beskrevet under hovedemne 1: Omfanget af understøttende undervisning foreslås enten en længere skoledag eller, at dele af elevpauserne indgår i understøttende undervisning ligesom 45 min. bevægelse indarbejdes i fagene.

Temagruppen anbefaler, at skolerne lokalt beslutter det konkrete indhold og organisering af bevægelsen, men at der både gives mulighed for længere forløb, hvor eleverne kan få pulsen op, kortere forløb fx i den fagdelte undervisning osv., således at der både opnås en læringsmæssig værdi og en sundhedsmæssig værdi ved motion og bevægelse.

Anbefalinger til Skoleudvalget

- Skoleudvalget skal beslutte de overordnede rammer for skolernes arbejde med bevægelse

Anbefaling til Skoleforvaltningen/temagruppen

- Skoleforvaltningen/temagruppen indsamler forskningsresultater om bevægelse med henblik på spredning og udvikling på skolerne. Resultaterne spredes på www.playtool.dk

Anbefalinger til skolerne

- Skolerne skal tilrettelægge en skolehverdag, hvor bevægelse naturligt indgår i den fagdelte undervisning, før, under og efter undervisning, i pauser, i DUS-tiden
- Skolerne skal inddrage relevante samarbejdspartnere i bevægelsesaktiviteter
- Skolebestyrelserne skal fastlægge principper for, hvordan der arbejdes med motion og bevægelse i skolehverdagen